

daalt, evenals hun hartslag en hun ademhaling. Duurt de periode van gedwongen vasten langer, dan sterven de jongen. Het kan dan ook gebeuren, dat de Gierzwaluwen in jaren met veel slecht weer in mei of juni, geen jongen grootbrengen. Een ander probleem waarmee Gierzwaluwen te kampen hebben zijn de Gierzwaluwluisvliegen (*Crataerina pallida*), platte vliegachtige insecten die zich met hun stevige klauwen vastklampen aan de veren van hun gastheer en die leven van het bloed van zowel de jonge als de oude vogels. Gierzwaluwen arriveren gewoonlijk in de laatste week van april in ons land. Ze brengen maar drie maanden hier door en verdwijnen rond 1 augustus weer richting Afrika. Men kan zich dan ook afvragen of we hier te maken hebben met een Europese vogel, die het grootste deel van zijn leven in Afrika doorbrengt of met een Afrikaanse vogel, die hier alleen maar zijn jongen grootbrengt.

Langs de waterkant fourageren Waterhoentjes (*Gallinula chloropus*) en Meerkoeten (*Fulica atra*). Noordelijke Meerkoeten overwinteren in grote aantallen op de weiden in de weidegebieden van ons land. Door het vele gras, dat ze daar verorberen zijn ze bij de boeren niet erg gezien. Een Futenpaar (*Podiceps cristatus*) voert zijn baltsspel op, terwijl een Blauwe reiger (*Ardea ci-*

nerea) behoedzaam door het ondiepe water stapt en af en toe met zijn dolk-vormige snavel naar een argeloos voorbijzwemmende vis stoot. De Blauwe reiger is sinds 1968 broedvogel in Limburg. Van de drie kolonies te Nederweert, Wessum en Buggenum is die van Wessum, met meer dan 100 nesten, de grootste. Langs de oever fladdert een Grote gele kwikstaart (*Motacilla cinerea*), een van onze fraaiste kwikstaarten. Deze soort, die altijd veel te lijden heeft van strenge winters, neemt de laatste tijd in Zuid-Limburg toe. Een Oeverloper (*Tringa hypoleucos*) staakt plotseling het voedsel zoeken en vliegt luid roepend met stijf naar beneden gehouden vleugels, afgewisseld met enkele vlugge vleugelslagen, over het water naar de overkant. Deze doortrekker is op weg naar zijn broedgebied in Noord-Europa.

Het rimpelloze wateroppervlak weerspiegelt een koppel Wilde eenden (*Anas platyrhynchos*). In de herfst van het vorige jaar heeft de paarvorming bij de Wilde eenden al plaatsgevonden. Half maart bebroeden de wijfjes de eieren. De woorden, herkenbaar aan hun prachtig groene kop en de krullende woerdveertjes op de staart, houden zich dan op afstand. Ze vormen "herensociëteiten" en zwemmen dan in kleine groepjes rond. De roep

van de woerd "errep, errep" is terug te vinden in het Duitse woord voor woerd: Erpel. We verlaten de plas en volgen een pad langs weiden en akkers. Kieviten (*Vanellus vanellus*) buiten door de lucht. Een paartje Spreeuwen (*Sturnus vulgaris*) zoekt tussen de boterbloemen naar voedsel. De witte stippen op het verenkleed zijn al weggesleten, duidelijk is te zien, dat de wijfjes iets kleiner zijn en minder fel gekleurd dan de mannetjes. Boven de akkers klinken de jubeltonen van een Veldleeuwerik (*Alauda arvensis*), een van de vele soorten, die het door de geïntensiverde landbouw steeds moeilijker krijgt en duidelijk in aantal afneemt. Net als de excursie eindigt, bij het verlaten van een strook loofbos, dwingen twee elkaar achtervolgende Grote bonte spechten (*Dendrocopos major*) ons de reeds opgeborgene kijkers weer snel te voorschijn te halen.

We zijn verrast door het aantal vogelsoorten, dat in enkele uren de revue passeerde. Verrijkt door de vogelkennis, die de heer Spreuwenberg ons op een bijzonder prettige wijze aanreikte en verrukt over al die interessante levensvormen, die dit kleine natuurgebied Craneweijs nog rijk is, keren we huiswaarts.

E. VAN CAMPEN

VERSLAG VAN HET PERIODIEK OVERLEG VAN 15 NOVEMBER 1990

Tijdens dit overleg waren vertegenwoordigd: de Paddestoelenwerkgroep, de Vlinderstudiegroep, de Studiegroep Onderaardse Kalksteengroeven, de Plantenstudiegroep, de Werkgroep Behoud Schinveldse Bossen en Brunsummerheide, de Computerbeheergroep, de redactie, de administratie en het Algemeen Bestuur.

Afwezig met kennisgeving: Bert Berten (Algemeen Bestuur) en Har van Buggenum (Herpetologische Studiegroep).

De voorzitter opende de bijeenkomst met een aantal korte mededelingen:

- De ledenadministratie heeft een grote opschoonbeurt gekregen. Tegen het einde van 1990 moet deze geheel in orde zijn.

- Het Algemeen Bestuur heeft de intentie om in de toekomst meer te gaan samenwerken met Belgische natuurverenigingen. Bert Berten uit Genk maakt

reclame voor het Genootschap in België.

- Een kleine, enthousiaste groep Genootschapsleden is momenteel bezig met de oprichting van een Vissenstudiegroep.

- Voor 1990 was een exploitatietekort van f 7.000,—. Er is een verzoek tot de Provincie gericht voor een aanvullende subsidie.

- Het Genootschap gaat in 1991 een actief beleid voeren om nieuwe leden te werven.

- De opzet van de Algemene Ledenvergadering in 1991 (zaterdag 16 maart) is wellicht hetzelfde als die van 1990, dus in de vorm van een Genootschapsdag. De Studiegroep worden hierover te zijner tijd nader ingelicht.

- Krantenartikelen waarin het Genootschap vermeld wordt, graag naar Antoinette sturen. Zij zal een knipselkrant samenstellen t.b.v. het Algemeen Be-

stuur en de secretariaten van de studiegroepen.

- De studiegroepen worden er nogmaals op geattendeerd dat zij statuair verplicht zijn om een jaarverslag op te stellen. Dit hoeft geen uitgebreid verslag te zijn. Een korte weergave van de activiteiten (lezingen, varia-avonden, excursies, etc.) van de studiegroep in een bepaald jaar is voldoende. Het jaarverslag kan opgestuurd worden naar de secretaris van het Genootschap.

- In het kader van de opschoning van de ledenadministratie hebben de studiegroepen een ledenlijst toegestuurd gekregen met het verzoek deze te actualiseren. De opgeschoonde lijsten kunnen naar Antoinette gestuurd worden.

De notulen van het Periodiek Overleg d.d. 19 april werden ongewijzigd

vastgesteld.

De voorzitter ging vervolgens nader in op plannen om in de nabije toekomst te gaan samenwerken met het Waterschap Roer en Overmaas. Het betreft hier een nader onderzoek van een tiental waterbuffers. Deze moeten een aantal keer geïnventariseerd worden op het voorkomen van flora en fauna. Deze inventarisaties zouden uitgevoerd kunnen worden door studiegroepen. De door het Genootschap verzamelde gegevens worden in rapportvorm aan het Waterschap geleverd. Concrete plannen zijn er nog niet. De voorzitter zal het Waterschap verzoeken om 10 geschikte (interessante) locaties op te geven.

Naar aanleiding van het agendapunt "Beheer van waarnemingsgegevens" beklemtoonde Johan den Boer van de Computerbeheergroep dat het belangrijk is dat het Algemeen Bestuur de ei-

gendomsituatie en het gebruik van gegevens formeel gaat vastleggen. Het groeiend aantal verzoeken van derden om Genootschapsgegevens over te mogen nemen, maakt het noodzakelijk dat het duidelijk moet zijn hoe met dergelijke verzoeken moet worden omgegaan. De voorzitter zegde toe om over deze problematiek binnen het Algemeen Bestuur een principiële discussie te voeren en een standpunt in te nemen.

Naar aanleiding van de rondvraag komen de volgende zaken aan de orde: – Johan den Boer zegt toe om een formulier samen te stellen waarop elk Genootschapslid zijn persoonsregistratie kan controleren en tevens kan aangeven of hij/zij lid is van een studiegroep en zo ja van welke. Dit formulier kan met de acceptgirokaarten t.b.v. de contributieronde 1991 meegezonden worden.

– De redactie van het Natuurhistorisch Maandblad deelt mee dat er zeer veel kopy is. Om een zo gevarieerd mogelijk Maandblad te kunnen presenteren, wil de redactie echter toch meer verenigingsnieuws opnemen. Bijzondere waarnemingen, excursieverslagen, berichten van het Algemeen Bestuur, etc. zijn meer dan welkom.

– Douwe de Graaf deelt mee dat er ten aanzien van de bibliotheek organisatorische veranderingen op stapel staan. Hij wil graag weten wat de wensen zijn van de Genootschapsleden t.a.v. de bibliotheek. Studiegroepen en individuele leden kunnen hun wensen bij Douwe indienen.

De bijeenkomst werd rond 21.45 door de voorzitter afgesloten.

ROB GUBBELS, Secretaris

HELLINGBOSSEN IN ZUID-LIMBURG

HET BEHEERSBELEID VAN STAATSBOSBEHEER

W.H.J. DE BEAUFORT¹⁾, postbus 103, Roermond
PH. BOSSENBROEK²⁾, postbus 103, Roermond

De floristisch zo befaamde hellingbossen in Zuid-Limburg lijden aan het verschijnsel van een sterke botanische en faunistische verarming ten opzichte van de waarden zoals die tot enkele decennia geleden daar nog voorkwamen. Diverse auteurs hebben het verschijnsel zowel kwalitatief als kwantitatief beschreven (DE KROON, 1986; BOSSENBROEK, 1989; CORTENRAAD en MULDER 1989).

Meerdere processen worden daarbij genoemd als oorzakelijke factoren voor deze achteruitgang. Als min of meer natuurlijke factoren worden het ontbreken van menselijke ingrepen als gevolg van een beheer van "niets doen" en het daardoor verminderen van licht- en warmtegradiënten in de doorgesloten bossen en de ophoping van bladstrooisel genoemd, naast sterke antropogene effecten van atmosferische depositie (= zure regen). Op het door het Staatsbosbeheer georganiseerde mini-symposium "Hellingbosbeheer" op 1 november 1988 te Vijlen, kwam de problematiek bij elkaar en werden de beheerders uitgedaagd een beheersbeleid voor de directe toekomst te formuleren. Voor de voorgenomen herziening van de beheersplannen van een aantal hellingbosreservaten van Staatsbosbeheer, zoals het Bunderbos, het Savelsbos, het Ravensbos en het Gerendal is het noodzakelijk een richting te geven voor de komende jaren. Dit is dan tevens een basis voor een mogelijk nadere uitwerking in het kader van het Natuurbeleidsplan.

EEN KORTE TERUGBLIK

Voor het goed verstaan van de problematiek is een korte schets van de ontwikkeling tot heden essentieel. De boshistorie van het Zuid-Limburgse bos verschilt in die zin van de boshistorie in de rest van ons land dat de menselijke invloed op het bos eeuwen eerder een zodanige omvang kreeg dat het bos op grote school verdween, respectievelijk zwaar werd beïnvloed door vee-weide, houtkap etc. Bijzonder is dat daarbij het bos op enkele plaatsen nooit geheel verdween maar, zij het in sterke gedevasteerde staat, op groeiplaats bewaard bleef. In de rest van ons land zijn oorspronkelijke groeiplaatsen niet of nauwelijks meer aanwezig. Het menselijk gebruik en de mate van ontbossing is in de loop der tijden niet constant geweest. Oorlogen, het verval van het Romeinse Rijk, hongersnoden en epidemieën bepaalden het gebruik. Ecologisch gezien laat zich dat vertalen in een wisselende menselijke dynamiek in het ecosysteem